

Nanne van Poll
Secretaris CRR

De uitdagingen van een uitkeringsgerechtigde

Lady Mary van Downton Abbey zei het al: “*We must rise to life’s challenges*”. En het is een uitdaging om om te gaan met de ambtenaren van een gemeentelijke sociale dienst! Er is wel degelijk een verschil tussen de uitdagingen van *upstairs* en die van *downstairs*. Zodra je een bijstandsaanvraag doet, wordt namelijk niet alleen je hele doopceel gelicht, maar men heeft ook een mening over je als aanvrager, die men vooral te onpas met je meent te moeten delen. En die men bovendien noteert in je dossier.

Nu heeft het merendeel van de Nederlandse bevolking – gelukkig – geen persoonlijke ervaringen met de vertegenwoordigers van de sociale diensten, maar men heeft ongetwijfeld verhalen en ervaringen van familieleden of vrienden gehoord. Het is de kunst om die verhalen niet te bagatelliseren of de schuld van een slechte behandeling niet bij de verteller te leggen. Niets, maar dan ook werkelijk niets verklaart of rechtvaardigt een abominabel slechte behandeling door de dienaren van het volk. Het begint al bij de oeverloze ‘intakegesprekken’ bij de ambtenaren. Je krijgt steevast vervelende en onjuiste opmerkingen naar je hoofd geslingerd zoals “Je hebt vast iets verkeerd gedaan, want ik – ambtenaar – heb wel werk”, “Ik bepaal of jij een uitkering krijgt”, of “Om in aanmerking te komen voor een WW-uitkering MOET je een LinkedIn-profiel hebben”. Op de eerste plaats is het al vervelend genoeg dat je zonder betaald werk zit, en om dan nog insinuerende en beledigende opmerkingen te moeten anhoren, vergt bijzonder veel van je incassatievermogen en zelfbeheersing. Daarnaast zijn mij de wettelijke onjuistheden van ‘de dienaren der wet’ een enorme doorn in het oog. Een uitkering is geen persoonlijke gunst van een of andere ambtenaar, maar een op de wet gebaseerd recht.

Onjuistheden worden ook verteld tijdens de verplichte sollicitatietrainingen, vaak gegeven door UWV’ers die niet didactisch en niet pedagogisch zijn onderlegd – met alle gevolgen van dien. Het is een drama om in zo’n ongestructureerde ‘les’ te moeten zitten, waarbij er geen leermomenten zijn, want er is geen serieuze sparring mogelijk door gebrek aan kwaliteit. De obligate voorbeeldbrieven van CV’s en sollicitaties zijn doorspekt van taal- en interpunctiefouten, zodat je bij een sollicitatie daarmee sowieso zult worden afgewezen, want de brief en CV zijn niet in correct Nederlands geschreven. Bij de Wet Taaleis, gekoppeld aan de Participatiewet, geldt dit jaar bovendien de eis dat de bijstandsontvanger over een goede beheersing van de Nederlandse taal dient te beschikken, anders kan men worden gekort op de bijstand. Ik vind het daarom niet meer dan legitiem dat deze ‘taal-eis’ dan ook geldt voor de ambtenaren. Soms word je ook

aangezet tot 'valsheid in geschrifte': je wordt verzocht om de hoogte van de voltooide opleiding te wijzigen in een lagere, niet-gedane opleiding, om zo meer kansen te maken op de arbeidsmarkt. Wellicht goedbedoeld, maar het is wel laakbaar zo'n advies en inefficiënt door de mogelijke verdringing!

Nadat je het bovenstaande hebt doorgemaakt, moet je vervolgens je competenties, kennis en vaardigheden onbetaald inzetten in meestal het gemeentelijke SW-bedrijf. Ondanks grote landelijke, dure anti-pest- of beroepsziekten- campagnes, worden bijstandsgerechtigden stelselmatig gepest en lopen zij een zeer grote kans om een beroepsziekte op te lopen. Immers, de gemeentelijke druk is enorm, de beloning te laag (want een bijstandsuitkering is lager dan het wettelijk minimumloon), het werk niet passend en het toekomstperspectief uitzichtloos. En je realiseert je dat jij iemand, die recht heeft op dit werk en recht op bijhorende beloning, van zijn of haar werk houdt. De overheid is met de uitvoering van deze wet zelf verantwoordelijk voor enorme kapitaalvernietiging en het verspillen van talenten.

In het Productiehuis – de voormalige werkplaats van het regionale SW-bedrijf – moest ik kalenders moeten vouwen, vlieggordijnen in elkaar draaien, Vistaprint-visitekaartjes sorteren en frisbees voor Action controleren. Mijn collega-dwangarbeiders waren ook bijstandsgerechtigden of mensen die hun taakstraf moesten uitvoeren. Nee, dat waren geen witte-boorden-veroordeelden zoals VVD'er Ricardo Offermanns, maar mensen die waren veroordeeld voor beroving met geweld, huiselijk geweld of verstoring van de openbare orde – mensen met iets kortere lontjes, zullen we maar zeggen. Geen veilige werkomgeving, zeker niet in een golfplaten gebouw, zonder veel daglicht, zonder verwarming, met te weinig vluchtwegen, en afgekeurde oude, ambtelijke bureaustoelen. 'Wat niet meer goed was voor de ambtenaren, is goed genoeg voor de bijstandstrekkingen', lijkt men in de praktijk te denken.

Als je ook hier het lef hebt om te wijzen op de onveilige werkomstandigheden, ligt het aan jou, heb je een te grote mond, moet je een lesje worden geleerd en krijg je een negatieve beoordeling in je rapport. Het is namelijk zo dat men een soort van psychologisch arbeidsrapport over je opstelt. Vergeet niet dat de bewakers niet gekwalificeerd zijn, dus de informatie over je 'functioneren' komt van vooral onbevoegde leidinggevenden! Elke toezichthouder, Inspectie SZW of Nationale ombudsman, zou hier een 'field day' aan hebben! En dat 'rapport' kan vergaande consequenties hebben, maar ontbeert iedere professionele basis.

De kern van dit verhaal is dat uitkeringsgerechtigden niets mogen, en dat ambtenaren op hun beurt alles mogen zeggen, vinden en doen. Deze onrechtvaardigheid stuit op toenemend verzet, want is het vreemd dat mensen die tot het uiterste worden getergd soms uit hun slof vliegen? Het wrange is dat men bij de gemeente ook nog van mening is dat je te allen tijde een uitkeringsgerechtigde bent, dus alles wat je doet, zegt, post,

schrijft of vindt, kan tegen je worden gebruikt en als grond voor een sanctie dienen; je moet altijd op je tellen passen en kunt bijna nooit kritiek uiten – een typisch voorbeeld van de verdeling van mensen in *upstairs* en *downstairs*! De dreiging met een straftraject bij een SW-bedrijf hangt dan ook als een zwaard van Damocles voortdurend boven je hoofd.

Het is ieder uur een uitdaging om te buigen als riet, maar standvastig te zijn als rots. Kortom, laat je gevoel van eigenwaarde niet afpakken door een dreigende ambtenaar of kletsende politicus.

Nanne van Poll
Secretaris CRR